

GESKIEDENIS: VRAESTEL II

Tyd: 3 uur

200 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 8 bladsye en 'n Bronmateriaalboekie van 6 bladsye (i–vi). Maak asseblief seker dat jou vraestel volledig is. Verwyder die Bronmateriaalboekie uit die middel van die vraestel.
2. Lees die vrae noukeurig deur.
3. Hierdie vraestel bestaan uit:

Afdeling A, wat die volgende insluit:

- visuele bronontleding
- tekstuele bronontleding
- huidige media/tekstuele ontleding

EN

Afdeling B, wat die volgende insluit:

- brongebaseerde vrae, wat die Bronmateriaalboekie gebruik
- kennisgebaseerde vrae

EN

Afdeling C, wat die volgende insluit:

- brongebaseerde opstel, wat die Bronmateriaalboekie gebruik

4. Alle vrae moet beantwoord word.
5. Nommer jou antwoorde presies soos die vrae genommer is.
6. Laat 'n reël tussen elkeen van jou antwoorde oop.
7. Dit is in jou eie belang om leesbaar te skryf. Werk op 'n geordende wyse en bied jou antwoorde so netjies as moontlik aan.
8. Kandidate moet aandag aan die puntetoekenning skenk. Tensy anders aangedui, word twee punte vir 'n geldige feit toegeken. Dit beteken dat 'n vraag wat vier punte tel, twee feite vereis.
9. Gebruik die bronne wat verskaf word om jou antwoord te formuleer, tensy daar spesifiek opdrag gegee word om jou eie kennis te gebruik.

AFDELING A INDIVIDUELE BRONONTLEDING**VRAAG 1 VISUELE BRONONTLEDING**

Hierdie foto toon die aankoms van die Premier van China (Zhou Enlai) op 8 Junie 1965 in Tanzanië om Julius Nyerere te ontmoet. Die besoek was deel van Nyerere se bevordering van diplomatieke betrekkinge tussen China en Afrikalande en bespreking van sy versoek dat China help bou aan die Tanzanië-Zambië Spoorweg (TAZARA).

[Aanlyn by: <Julius Nyerere, Mao's Tanzania and China-Culture-Nature Magazine (culture-nature-magazine.info)>, Verkry 15 Februarie 2023]

- 1.1 1.1.1 Gebruik jou geskiedenis kennis om te verduidelik waarom Tanzanië 'n sosialistiese benadering tot sy ekonomie aangeneem het, soortgelyk aan dié van China. Skryf TWEE punte neer. (4)
- 1.1.2 Verduidelik hoe die Weste moontlik op hierdie besoek sou reageer het. (2)
- 1.2 Hoe toon die foto dat die Chinese leier in Tanzanië vereer en verwelkom is? Verwys na TWEE visuele leidrade in die foto. (4)
- 1.3 Verskaf 'n gepaste opskrif vir hierdie foto vanuit die perspektief van 'n:
 - 1.3.1 Tanzaniese regeringskoerant (2)
 - 1.3.2 Westerse koerant (2)
- 1.4 Beskryf DRIE redes vir die ineenstorting van Tanzanië se ekonomie gedurende die 1970's, deur jou geskiedenis kennis te gebruik. (6)

[20]

VRAAG 2 TEKSTUELE BRONONTLEDING

Hierdie uittreksel beskryf aspekte van die Poor People's-veldtog na Washington, wat vir Mei 1968 beplan was.

... Op Dinsdag, 15 Augustus, by die SCLC se jaarlikse konvensie in ... Atlanta, het King sy radikale sienings in werking gestel en planne aangekondig vir geweldlose burgerlike ongehoorsaamheid, massief genoeg om stede te verlam in die nastrewing van omvangryke federale* optrede ... Groot stede sou geteiken word vir skoolboikotte, fabrieksitstakings en 'n wye reeks betogings. "Massa burgerlike ongehoorsaamheid kan woede as ['n] konstruktiewe en kreatiewe krag gebruik, het King volgehou ... "Die beweging se uiteindelijke doelwit sal wees om die nasie te lei tot 'n gewaarborgde jaarlikse inkomste," het hy verduidelik ... King het sy omvattendste en mees radikale* definisie van swart burgerskap verwoord, een wat rasse- en ekonomiese geregtigheid as onlosmaaklik van mekaar beskou het ... King het beplan om groot veelrassige onteinde groepe te mobiliseer wat na Washington moes opruk om verkose amptenare te dwing om radikale* politieke wetgewing deur te voer ... **(Paragraaf 1)**

Die Poor People's-veldtog sou die mag van die armes benut* deur strategiese politieke alliansies met wittes, inheemse Amerikaners, Latino-plaaswerkers en swart deelboere, wat King gedroom het op Washington sou toesak en betogings ontketen in getalle wat te groot was om te ignoreer. Swartes ... het geweldlose politieke rewolusie benodig wat Amerika fundamenteel sou kon transformeer ... Hy het betogings in die vooruitsig gestel wat minder op harte en verstand gemik was en eerder gebaseer was op mag wat met georganiseerde, gedissiplineerde, nie-gewelddadige politieke soldate bereik kon word ... **(Paragraaf 2)**

[Aangepas van Peniel E. Joseph. *The Sword and the Shield*. 2020. Gepubliseer deur Basic Books. Bladsy 284-285.]

*federale – verwys na die sentrale regering van die VSA in Washington DC

*radikale – volledige, uiterste en deeglike politieke of sosiale verandering

*benut – gebruik, aanwend

- 2.1 Noem TWEE doelwitte van die Poor People's-veldtog. (Paragraaf 1) (4)
- 2.2 Hoe het King beplan om burgerlike ongehoorsaamheid op 'n effektiewer manier in hierdie veldtog te gebruik? Verskaf TWEE voorbeelde uit die bron om jou punt te belig. (6)
- 2.3 Gee DRIE punte wat bewys dat King beoog het dat hierdie veldtog geweldloos sou wees. (6)
- 2.4 Gebruik bewyse van die bron en sê waarom die Amerikaanse regering dalk bekommerd was oor hierdie Poor People's-veldtog. (4)

[20]

VRAAG 3 HUIDIGE KWESSIE IN DIE MEDIA

Die volgende artikel oor *Roe vs. Wade* het op 24 Junie 2022 in *Forbes Business Magazine* (Deel van Forbes Media: 'n globale media-, handelsmerk- en tegnologie-maatskappy) verskyn, en is deur Alison Durkee, 'n senior nuusverslaggewer, geskryf.

Roe vs. Wade omgekeer: Hooggeregshof kanselleer belangrike aborsiebesluit, laat state aborsie onwettig verklaar

In een van die opspraakwekkendste uitsprake in die moderne era van die hooggeregshof het 'n meerderheid van die hof 'n byna 50 jaar oue presedent in *Roe vs. Wade* Vrydag omgekeer en aan state toestemming verleen om aborsie te verbied ... **(Paragraaf 1)**

... 64%. Dit is hoeveel Amerikaners gesê het hulle wil nie hê dat *Roe vs. Wade* omgekeer word nie, volgens 'n NPR/PBS* News Hour/Marist-peiling* in Mei, wat ooreenstem met ander peilings oor die kwessie. Meningspeilings toon deurgaans dat die meeste Amerikaners oor die algemeen wettige toegang tot aborsie ondersteun, alhoewel baie ten gunste daarvan is om dit in 'n latere stadium van swangerskap te beperk ... "Wat ook al die presiese omvang van die komende wetgewing is, een uitkoms van vandag se besluit is seker: die inperking* van vroueregte, en van hul status as vrye en gelykwaardige burgers" ... **(Paragraaf 2)**

... Dertien state het "snellerwette"* wat óf met die hooggeregshof se beslissing in werking sal tree, ... óf binne 'n paar weke ná die hof se uitspraak. Daardie wette ... sal aborsie heeltemal verbied, en die meeste maak die uitvoering van die prosedure 'n misdryf* strafbaar met tronkstraf ... Die Guttmacher Instituut, 'n groep ten gunste van aborsieregte, voorsien dat 26 state uiteindelik 'n aborsieverbod sal instel met *Roe* wat nie meer geld nie. **(Paragraaf 3)**

... Voorstanders van aborsieregte het gewaarsku dat om *Roe* om te keer, 'n impak kan hê op ander gebiede van voortplantingsregte soos geboortebepierking en in vitro-bevrugting, ... Regskenners het ook gewaarsku dat as die hof wegdoen met *Roe*, kan dit die deur oopmaak vir ander regte wat die hof bekragtig het wat nie uitdruklik in die Grondwet nietig verklaar word nie, soos dieselfde-geslag huwelike en rasgemengde huwelike **(Paragraaf 4)**

[Aangepas en beskikbaar AANLYN by: <<https://www.forbes.com/sites/alisondurkee/2022/06/24/roe-era-ends-supreme-court-overturns-landmark-abortion-decision-lets-states-ban-abortion/?sh=5eb602a01e43>>]
[Verkry 2 Februarie 2023]

*NPR/PBS – radio- en televisiemedia-organisasies in die VSA

*peiling – meningsopname

*inperking – die optrede om iets te verminder of te beperk.

*snellerwette – wette in individuele Amerikaanse state wat in werking getree het toe *Roe vs. Wade* nietig verklaar is

*misdryf – 'n ernstige misdaad in die VSA

- 3.1 Watter reg het die uitspraak van *Roe vs. Wade* in 1973 aan vroue verleen? Gebruik jou historiese kennis om te antwoord. (2)
- 3.2 Wat sal die reaksie van baie state op die skraping van *Roe vs. Wade* wees, volgens hierdie artikel? (Paragraaf 3) Skryf TWEE punte. (4)

- 3.3 Hoe kan die skrapping van Roe vs. Wade vroueregte skaad, waarvan sommige gedurende die 1960's en 1970's behaal is? (Paragrafe 3 en 4). Skryf DRIE punte. (6)
- 3.4 Die hooggeregshof se besluit om Roe vs. Wade te skrap, kan ander menseregte raak. Noem TWEE wat in gevaar is. (4)
- 3.5 Weerspieël die foto by die artikel die soort protes wat tydens die Tweede Golf Feministiese Beweging gebruik is? Verduidelik. (4)
- [20]**

60 punte

AFDELING B BRONGEBASEERDE VRAE**Verwys na Bron A**

4. Verskaf EEN bewys uit paragraaf 1 wat toon dat die oorgang na 'n nuwe politieke stelsel in Suid-Afrika na 1990 'n stadige proses was. (2)
5. 5.1 Gebruik paragraaf 1 en verduidelik TWEE faktore wat gehelp het om apartheid te beëindig. (4)
- 5.2 Verskaf TWEE voorbeelde van hoe Suid-Afrikaners, behalwe F.W. de Klerk, bygedra het tot die beëindiging van apartheid. Gebruik Paragraaf 2 en jou eie kennis om te antwoord. (4)
6. **Soek 'n historiese konsep/naam in Bron A wat die beste by elk van die volgende definisies pas. Skryf slegs die historiese konsep neer. (Geen verduideliking is nodig nie.)**
- 6.1 'n Politieke stelsel waarin mense hul regering kies deur vir hulle in verkiesings te stem. (2)
- 6.2 Die proses wat behels dat mense gemeenskaplike waardes, begrip en vergifnis vind om harmonie te herstel en vreedsame naasbestaan te vestig. (2)
- 6.3 'n Sosiale groep wat professionele en sakelui en hul gesinne insluit. (2)

Verwys na Bron B

7. 7.1 Wat dink jy was die beoogde doel van hierdie foto? (2)
- 7.2 Watter TWEE visuele leidrade in die foto dui daarop dat ontvangs van die toekenning moontlik verskillende emosies by die twee leiers ontlok het? (4)
8. Dui die foto aan dat president De Klerk en Nelson Mandela gelyke rolle gespeel het om apartheid te beëindig? Verduidelik jou antwoord. (4)

Verwys na Bron C

9. Verskaf TWEE bewyse uit Bron C wat toon dat F.W. de Klerk se veranderde houding jeens apartheid onverwags was, volgens die skrywer. (4)
10. Gebruik die bron en beskryf TWEE struikelblokke wat De Klerk sou moes oorkom toe hy probeer het om verandering in Suid-Afrika teweeg te bring. (Paragraaf 2) (4)

Verwys na Bron D

11. **Gebruik Bron D, asook jou historiese kennis, om te sê of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Skryf slegs WAAR of ONWAAR neer. (Geen verduideliking is nodig nie)**
- 11.1 Die woord 'onderdrukking' verwys na die onregverdige en wrede behandeling van mense. (2)

- 11.2 Die ANC het 'n eksterne bondgenoot verloor toe die USSR ineengestort het. (2)
- 11.3 Teen 1989 was die ANC op die rand van 'n militêre oorwinning teen die apartheidsregering. (2)
- 11.4 Die woord 'revolusionêr' in die bron verwys na 'n algehele verandering in die manier waarop Suid-Afrika regeer sou word. (2)
- 11.5 F.W. de Klerk het die 'Oorgangsklausule' voorgestel, wat die dooiepunt oor onderhandelinge tussen die ANC en die NP uit die weg geruim het. (2)
- 11.6 F.W. de Klerk het tydens die WVK-verhore erken dat hy 'n rol gespeel het in die leiding van die sogenaamde 'Derde Mag'. (2)

Verwys na Bron E

12. 12.1 Hierdie bron is uiteraard bevooroordeel teenoor De Klerk. Verskaf DRIE bewyse om hierdie vooroordeel aan te toon. (6)
- 12.2 Verduidelik hoe vooroordeel in die bron die betroubaarheid daarvan beïnvloed wanneer De Klerk se rol in die bestuur van die demokratiese proses in Suid-Afrika oorweeg word. (4)
13. Haal 'n reël uit paragraaf 3 aan wat toon dat De Klerk erken het dat ander bygedra het tot die beëindiging van apartheid. (2)

Verwys na Bron F

14. Bron C beweer: "Daar was niks in De Klerk se geskiedenis wat jou sou laat dink hy sou 'n hervormer word nie ..."
- Wys hoe Bron F dit bevestig deur na TWEE bewyse uit Bron F in jou antwoord te verwys. (4)
15. Gebruik Bron F om TWEE stappe te identifiseer wat F.W. de Klerk in 1990 gedoen het om die proses van hervorming te bevorder en die beleid van apartheid te beëindig. (4)

Verwys na Bron G

16. **Gebruik Bron G en jou historiese kennis om die volgende vrae te beantwoord. Skryf slegs die antwoord neer.**
- 16.1 Is Bron G 'n primêre of sekondêre bron? (2)
- 16.2 Noem die Suid-Afrikaanse liggaam waardeur die 'waarheid' deur aartsbiskop Tutu en ander ontbloot is. (2)
- 16.3 Gebruik jou geskiedkundige kennis om te verduidelik hoe De Klerk probeer het om die waarheid wat op sy standbeeld in die spotprent staan, 'toe te smeer'. (2)

- 16.4 Gebruik jou eie woorde om te verduidelik watter stelling die spotprenttekenaar maak oor De Klerk se bydrae tot Suid-Afrika se geskiedenis. Skryf TWEE punte neer. (4)
- 16.5 Is historiese spotprente nuttig vir historici? Ondersteun jou antwoord met TWEE punte. (6)

Verwys na Bron H

17. **Soek 'n historiese/politieke konsep in Bron H wat die beste by elk van die volgende definisies pas. Skryf slegs die historiese konsep neer. (Geen verduideliking is nodig nie)**
- 17.1 'n Gevestigde stel beginsels wat 'n staat beheer. (2)
- 17.2 Die proses om 'n ooreenkoms of kompromie deur samesprekings te probeer bereik. (2)
- 17.3 Die naam gegee aan al die mense in 'n land of gebied wat kwalifiseer om in 'n verkiesing te stem. (2)
- 17.4 Verwys na groepe mense in 'n land wat 'n kleiner aantal of minder verteenwoordiging binne 'n groter bevolking of samelewing het. (2)

90 punte

AFDELING C BRONGEBASEERDE OPSTEL**VRAAG 18**

Gebruik bronne A tot H in die Bronmateriaalboekie om 'n brongebaseerde opstel oor die volgende onderwerp te skryf:

In watter mate was F.W. de Klerk verantwoordelik vir die beëindiging van apartheid?

Maak seker dat jy die bronne wat verskaf word, gebruik om jou argument saam te stel en onthou om die bronne per letter te erken.

50 punte

Totaal: 200 punte